

POSTANOWIENIE

18 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Aleksander Stępkowski

na posiedzeniu niejawnym 18 sierpnia 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa X.Y.
przeciwko Z. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Z.
o ochronę dóbr osobistych,
na skutek skargi kasacyjnej X.Y.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 14 października 2021 r., I ACa 473/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od X.Y. na rzecz Z. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Powód X.Y. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 14 października 2021 r., I ACa 473/20, wskazując na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, tj.:

a) art. 23 k.c. i art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 111 kodeksu wyborczego poprzez dokonanie wykładni w zakresie dobra osobistego w postaci godności, dobrego imienia i wizerunku osoby kandydującej na stanowisko publiczne, piastującej jednocześnie stanowisko publiczne, w momencie tuż przed rozpoczęciem kampanii wyborczej, podczas gdy:

- wymieniony moment (czas) naruszenia dóbr osobistych - w realiach niniejszej sprawy tuż przed rozpoczęciem kampanii, ma istotne znaczenie dla stwierdzenia naruszenia dobra osobistego i bezprawności tego naruszenia - kwestia czasu oraz momentu naruszenia dobra osobistego jako istotnych dla stwierdzenia naruszenia dobra osobistego oraz jego bezprawności była do tej pory przedmiotem zarysu oraz analizy w orzecznictwie Sądu Najwyższego jedynie w zakresie szczątkowym,
- określenia uznawane w języku potocznym za jednoznacznie negatywne
- w przypadku niniejszej sprawy sformułowania: [...] i [...] - nie powinny opisywać stanu faktycznego w postaci zgodnego z prawem, zasadnego i udzielonego w oparciu o art. 730 k.p.c. zabezpieczenia w postępowaniu cywilnym przed wszczęciem postępowania,

b) art. 23 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 12 ust. 1 prawa prasowego w zakresie wyjaśnienia rozbieżności w orzecznictwie odnośnie do tego, czy sama sugestia zawarta w tytule artykułu może naruszać dobra osobiste osoby w nim opisywanej,

c) art. 41 prawa prasowego poprzez dokonanie wykładni w zakresie:

- przekroczenia granic krytyki w rozumieniu art. 41 prawa prasowego,
- granic krytyki określonych w art. 41 prawa prasowego,
- interpretacji kwestii podmiotowych art. 41 prawa prasowego - jednoczesne łączenie funkcji publicznej z kandydowaniem w wyborach,
- określeń [...] i [...] jako przekraczających dozwoloną krytykę,

d) art. 12 ust. 1 pkt. 1 prawa prasowego poprzez dokonanie wykładni w zakresie:

- określeń [...] i [...] jako nierzetelnych oraz przekraczających dozwoloną krytykę,
- odpowiedzialności wydawcy za anonimowych informatorów.

Skarżący jednocześnie wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące kwestii:

- czy sądy winny badać faktyczny cel publikacji, i oceniać artykuł jako materiał wyborczy/agitacja wyborcza, jeśli osoba opisywana w materiale (negatywnie lub pozytywnie) ogłosiła wolę kandydowania w wyborach, a nie rozpoczęto jeszcze kampanii wyborczej i artykuł taki nie podlega normie wskazanej w art. 111 kodeksu wyborczego?
- czy materiał prasowy publikowany przed oficjalną datą startu kampanii wyborczej, ale już po ogłoszeniu przez osobę opisywaną woli startu w wyborach, powinien być oceniany w świetle art. 111 kodeksu wyborczego w związku z art. 23 i 24 kodeksu cywilnego?

Ponadto skarżący wskazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona w zakresie zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego - bowiem:

- a) Sąd, stosując art. 41 prawa prasowego, zwrócił uwagę wyłącznie na przesłankę prowadzenia działalności publicznej przez Powoda jako [...], podczas gdy powinna być ona brana pod uwagę jako jeden z wielu elementów podmiotowych i nie powinna być zastosowana jako samodzielna i samoistna podstawa dla uznania bezprawności naruszenia dóbr osobistych Powoda,
- b) czytelnie niewłaściwe zastosowanie przez Sąd II instancji art. 41 prawa prasowego przejawiało się również w postaci m.in. braku uwzględnienia szczególnego momentu (czasu) naruszenia dóbr osobistych Powoda.

Strona pozwana w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie w całości jako oczywiście bezzasadnej oraz o zasądzenie od powoda zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżącego obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zagwarantował,

że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie ilości przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania będzie uzasadnione zarówno ustrojowo, jak i procesowo jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem ponownej kontroli instancyjnej wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. m.in. postanowienia SN: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 24 października 2012 r., I PK 129/12; z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15).

Natomiast przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga od skarżącego wskazania, które przepisy mają być poddane wykładni Sądu Najwyższego. Konieczny jest również opis wątpliwości związanych z wykładnią powołanych przepisów, polegający na zarysowaniu możliwych sposobów jej dokonania, wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawieniu własnej propozycji interpretacyjnej. W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie należy również, choćby przykładowo, wskazać orzeczenia, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2022 r., I CSK 2196/22).

W niniejszej sprawie nie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie zachodzą również przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynikające z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej jest pozbawione głębszej analizy prawnej i osadzenia jej w szerszym kontekście orzeczniczym, koncentruje się natomiast na okolicznościach faktycznych, zwłaszcza na bliskości wyborów, w których startować chciał powód, uznając tę kwestię za „kluczową dla rozstrzygnięcia o bezprawnym naruszeniu dóbr osobistych”. Intencją skarżącego zdaje się być stworzenie, poprzez rozszerzającą wykładnię prawa, nowej normy pozwalającej na korzystanie z wyjątkowej (a zatem nie podlegającej wykładni rozszerzającej) regulacji z art. 111 kodeksu wyborczego poza ramami czasowymi, w których przepis ten ma zastosowanie.

Twierdzeniom powoda o istnieniu potrzeby wykładni wskazanych przez niego przepisów prawa jako budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, nie towarzyszy też prezentacja orzeczeń sądowych, które wskazywałyby na wątpliwości lub rozbieżności, zaś powołane przez skarżącego w szczerbowym zakresie orzecznictwo, nie nastrocza żadnych trudności interpretacyjnych czy rozbieżnych ocen co do treści przepisów prawa wskazanych jako wymagające wykładni.

Skarga nie jest też oczywiście uzasadniona. Powołując się na oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), strona powinna przedstawić stosowną argumentację prawną zmierzającą do wykazania kwalifikowanego, ewidentnego naruszenia wskazanych przez nią przepisów prawa, możliwego do stwierdzenia bez zaawansowanej, merytorycznej analizy zaskarżonego wyroku oraz podstaw kasacyjnych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49 i z 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11). W przedmiotowej sprawie skarżący nie wykazał, aby w sprawie doszło do jakiegokolwiek naruszenia, nie mówiąc o jego kwalifikowanej postaci.

Co więcej, w przypadku istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, naruszenie tych przepisów nie może być

oczywiste, jak twierdzi skarżący. Również twierdzenie o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego nie da się pogodzić z twierdzeniem o oczywistej zasadności skargi. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w przypadku wystąpienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego na kanwie powołanych przepisów, skarga kasacyjna nie może być jednocześnie w tym zakresie oczywiście uzasadniona (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 listopada 2010 r., IV CSK 389/10, 8 lutego 2023 r., I USK 529/21).

Jest wręcz przeciwnie. Oczywiście nieuzasadnione są założenia skarżącego na których opiera wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący sugeruje bowiem, że ujawnienie przez osobę publiczną zamiaru kandydowania w wyborach powinno przesądzać o konieczności zapewnienia tej osobie wzmożonej ochrony prawnej w zakresie ochrony dóbr osobistych. Tymczasem w społeczeństwie demokratycznym oczywistym jest, że ubieganie się o stanowiska publiczne wiązać się musi z bardziej (nie zaś mniej) intensywnym zainteresowaniem ze strony mediów i większą ich dociekliwością. Mogą być one dotkliwe dla takiej osoby, jednak jest to swoisty koszt lub wizerunkowe ryzyko, z którym trzeba się liczyć. Dlatego z gruntu bezzasadne są twierdzenia, że w okresach okołowyborczych należy stawiać mediom wyższe wymagania w zakresie wymaganej od nich staranności, mogłoby to bowiem skutkować – niepożądanym dla transparentności życia publicznego - efektem mrozącym.

Podobnie bezzasadne są wywody sugerujące zakaz medialnej krytyki postanowień zabezpieczających sąd, które ze swej istoty są aktem władzy państwowej (władzy sądowniczej) mającym dodatkowo charakter działań nadzwyczajnych i nie rzadko ograniczających swobody obywatelskie. Z tych względów postanowienia takie muszą się również liczyć ze wzmożonym zainteresowaniem opinii publicznej (zwłaszcza mediów) i możliwą, wzmożoną krytyką, których z całą pewnością nie można ograniczać ani zakazać.

Na marginesie zauważyć również należy, że skarżący w sposób nieprawidłowy formułuje wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku bez wskazania zakresu żadanego uchylenia, wobec czego zakres zaskarżenia (w całości) nie jest skorelowany z wnioskiem o uchylenie zaskarżonego

orzeczenia (brak określenia zakresu żadnego uchylenia). Stwierdzenie jednak tego braku, nie powoduje ustalenia, że skarżący nie dochował wymagań stawianych w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. bowiem żądanie uchylenia w całości zaskarżonego wyroku zawarto we wniosku ewentualnym, spełniając tym samym ustawowe wymagania dotyczące formułowania wniosków skargi kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 maja 2018 r., I CZ 47/18).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania rozstrzygnięto stosownie do art. 98 § 1 i 3 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

[ł.n]